

ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Τι θα προσθέτατε στον ζωγραφικό αυτόν πίνακα της Πηνελόπης, για να αποτυπώνει πληρέστερα την περιγραφή του Ομήρου;

2. Να επισημάνετε πάνω στο κείμενο τους στίχους στους οποίους φαίνεται η αλλαγή στη συμπεριφορά του Τηλεμάχου.
3. Προσπαθήστε να βάλετε έναν κατάλληλο πλαγιότιτλο στις παρακάτω ενότητες.

1. 361-373:	
2. 374-383:	
3. 384-400:	
4. 401-406:	
5. 407-424:	
6. 425-431:	
7. 432-444:	
8. 445-458:	
9. 459-467:	
10. 473-497:	

4. Προσπαθήστε, βασιζόμενοι στους πλαγιότιτλους που σκεφτήκατε στην παραπάνω δραστηριότητα, να γράψετε μια περίληψη όλης της ενότητας σε 100-150 λέξεις.
5. Αφού πρώτα υπογραμμίσετε τα κατάλληλα χωρία στο κείμενο, να στηριχτείτε σε αυτά και να χαρακτηρίσετε δύο από τους πρωταγωνιστές της ενότητας: Τηλέμαχο, Πηνελόπη ή Αντίνοο, Ευρύμαχο.
6. Τι συμπεράσματα εξάγουμε από το απόσπασμα για τη θέση της γυναίκας τη Μυκηναϊκή εποχή;
7. Αφού μελετήσετε και την ανάλυση που ακολουθεί, να εντοπίσετε στην ενότητα τρία «πολιτιστικά στοιχεία υλικού πολιτισμού» και τρία «πολιτιστικά στοιχεία κοινωνικής ζωής».
8. Να συμπληρώσετε τα κενά της ανακεφαλαίωσης, στη σελίδα 44 του βιβλίου.

ΑΝΑΛΥΣΗ 5ης ΕΝΟΤΗΤΑΣ: Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΚΑΙ Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ ΤΟΥ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΝΗΣΤΗΡΕΣ

Τέσσερις είναι οι στόχοι αυτής της ενότητας: α) Η ωρίμαση του Τηλέμαχου σαν αποτέλεσμα της επέμβασης της Αθηνάς, β) η παρουσία της Πηνελόπης, γ) η μεταβίβαση της εξουσίας από την Πηνελόπη στον Τηλέμαχο και δ) η αρχή της σύγκρουσης του Τηλέμαχου με τους μνηστήρες.

Χαρακτηρισμός προσώπων στους στ. 361-406:

Πηνελόπη: Είναι φρόνιμη (σκεπάζει τα μάγουλά της). Είναι μεγαλόπρεπη και αποφασιστική. Παρουσιάζεται αυστηρή με τον τραγουδιστή. Είναι ερωτευμένη και δε διστάζει να δηλώσει δημόσια τον πόθο για τον άντρα της και τη θλίψη της για την απουσία του. Είναι συναισθηματική και αξιοπρεπής. Σεμνή, σοβαρή, πιστή, αξιοπρεπής, θελκτική, υπάκουη.

Τηλέμαχος: Παρακολουθούμε το πρώτο ξέσπασμα του Τηλέμαχου. Ο έφηβος γίνεται πια άντρας. Βέβαια δεν μπορεί να ελέγξει ακόμα την αυτοπεποίθησή του και καταφεύγει σε ξεσπάσματα εφήβου. Θέλει να δώσει σε όλους να καταλάβουν ποιο είναι το αφεντικό. Θα μπορούσαμε να τον πούμε αγενή προς τη μητέρα του, δε θα το κάνουμε όμως, αν λάβουμε υπόψη τα ήθη της εποχής. Ωριμος, αποφασιστικός, δυναμικός.

Παρουσίαση της Πηνελόπης: Εμφανίζεται σαν μια πραγματική αρχόντισσα. Κατεβαίνει με αξιοπρέπεια τη σκάλα, ενώ την ακολουθούν δυο σκλάβες. Καλύπτει το πρόσωπό της με τη μαντίλα της, το κρήδεμνον.

Στίχ.361: Το τραγούδι του Φήμιου επιτελεί τριπλό ρόλο: 1.Καλύπτει τη συζήτηση Αθηνάς- Τηλεμάχου 2. Δίνει αφορμή για την εμφάνιση της Πηνελόπης 3. Επιβραδύνει την εξέλιξη, καθώς καθυστερεί τη σύγκρουση με τους μνηστήρες.

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ:

-ΕΠΙΒΡΑΔΥΝΣΗ: Υπάρχει στα σημεία που είτε α. αναβάλλεται μια προγραμματισμένη δράση , είτε β. αργοπορεί ο ρυθμός της αφήγησης, καθώς επαναλαμβάνονται πράγματα που μας είναι ήδη γνωστά ή αναφέρονται πρόσωπα ή πράγματα άσχετα προς την πλοκή. Η τεχνική αυτή προκαλεί έντονη αναμονή και αγωνία στο θεατή, ενώ του δίνουν και επιπλέον πληροφορίες για την ιστορία.

Στίχ. 375: Αυτό είναι το περιεχόμενο των επών.

Αντίθεση: ο θρήνος της Πηνελόπης με το θορυβώδες γλεντοκόπι των μνηστήρων.

στίχ. 387: Ο Τηλέμαχος αποδίδει στους θεούς τα βάσανα των ανθρώπων. Ο Δίας όμως άλλα είπε στους στίχ. 36-39.

στίχ. 398: Σε μια εποχή όπου επικρατούσε η οικιακή οικονομία, αυτονόητο είναι ότι η αυτάρκεια του ανακτόρου εξασφαλιζόταν με την οικοτεχνία. Στο παλάτι και γενικά στο σπίτι παράγονταν όλα τα απαραίτητα. Σ' αυτό βοηθούσε η ύπαρξη των δούλων. Μέσα στην ασφάλεια του οίκου, οι γυναίκες μπορούσαν άνετα να προσφέρουν παραγωγικό έργο. Δεν πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι έπρεπε να εργάζεται και η βασίλισσα, γιατί κάθε εργατικό χέρι ήταν απαραίτητο, ώστε να αυξάνεται ο πλούτος και η δύναμη του οίκου. Η τακτική αυτή συνεχίστηκε και στο Βυζάντιο, το Μεσαίωνα, την Αναγέννηση, όπου πολλές φορές τα παλάτια ήταν κυριολεκτικά εργοστάσια υφαντικής.

Στίχ. 400: Μεταστροφή του Τηλεμάχου.

στίχ. 411 και εξής: Βλέπουμε την απαρχή της σύγκρουσης ανάμεσα στον Τηλέμαχο και τους μνηστήρες. Την προκαλεί ο Τηλέμαχος που από έφηβος έχει γίνει πια άντρας. Τους βρίζει, αλλά δεν παρατραβάει τις απειλές. Τους ανακοινώνει τις αποφάσεις του, αν και είναι άστοχο την συγκεκριμένη στιγμή, ωστόσο δείχνει δυναμισμό. Θα μπορούσε να οδηγήσει σε έντονη αντίδραση των μνηστήρων, ωστόσο αυτοί δεν δείχνουν να τον υπολογίζουν ιδιαίτερα. Τis μεταθέτει στη θέληση των θεών, για να μην τους εξάψει περισσότερο. Η ωρίμαση φαίνεται από τις πράξεις του και από τις αντιδράσεις των άλλων (στίχ. 401, 425-6).

στίχ. 424: προοικονομία: προοικονομείται η μνηστηροφονία μέσα στο παλάτι.

στίχ. 437-441: Βλέπουμε:

α) την τιμή που αποδιδόταν στο βασιλιά. Η τιμή αυτή αναφέρεται περισσότερο στην αρχοντιά και τη λαμπρότητα του σπιτιού, παρά στη στρατιωτική δύναμη και τον πλούτο.

β)τη χαλαρότητα του θεσμού της κληρονομικής βασιλείας. Το ποιος θα γίνει βασιλιάς δεν είναι μόνο θέμα κληρονομικότητας αλλά εξαρτάται από την κρίση των θεών, ανάλογα με τις ικανότητες και τη δύναμη του καθενός.

στίχ. 440: ειρωνεία, αφού ο Τηλέμαχος ξέρει ότι τα πράγματα αρχίζουν να βαδίζουν ευνοϊκά γι' αυτόν.

στίχ. 449: ειρωνεία, αφού ο ίδιος ο Ευρύμαχος απειλεί τον Τηλέμαχο.

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ:

ΕΠΙΚΗ ΕΙΡΩΝΕΙΑ:

Είναι η αντίθεση ανάμεσα σε αυτό που φαίνεται να ισχύει και σε αυτό που πραγματικά συμβαίνει. Ή αλλιώς: Ένας ήρωας αγνοεί αυτό που άλλος ήρωας ή εμείς, ως ακροατές, γνωρίζουμε.

Στίχ. 486: προοικονομία. Η Ευρύκλεια είναι πιστή και θα βοηθήσει στο μέλλον.

Χαρακτηρισμός προσώπων στους στίχ. 407-497:

Τηλέμαχος: Η ωρίμασή του φαίνεται κυρίως τη στιγμή που δείχνει στους μνηστήρες ότι τους απηφά και ότι θα κάνει ό,τι περνά από το χέρι του, για να τους διώξει. Είναι πολύ συνετός. Κάνει υπαινιγμούς στους μνηστήρες αλλά δεν τους λέει αρκετά, για να μην καταλάβουν τι συμβαίνει. Υποχωρεί, όταν χρειάζεται για να καθυστερήσει τους μνηστήρες. Στο τέλος, τον βλέπουμε χαρούμενο να κάνει σχέδια για το μέλλον του με νεανικό ενθουσιασμό.

Αντίνοος: Είναι πολύ σκληρός. Καταριέται τον Τηλέμαχο να μη γίνει ποτέ βασιλιάς και προκαλεί την ειρωνική απάντηση του Τηλεμάχου. Εριστικός, απότομος, αλαζονικός, φιλόδοξος.

Ευρύμαχος: Είναι πιο μαλακός και συμβιβαστικός, αν και ειρωνικός. Διπλωμάτης, ύπουλος, ανειλικρινής, υποκριτής.

στίχ. 477-481: επιβράδυνση

Στο τέλος της ραψωδίας, επικρατεί η ύφεση. Όλοι αποσύρονται για ύπνο.

Υπάρχει μια μεγάλη αντίθεση, από τη μια η σκληρότητα και η απειλή των μνηστήρων και από την άλλη η τρυφερότητα, η καλοσύνη και η αγάπη της Ευρύκλειας.

Χρόνος: Τα γεγονότα της α ραψωδίας διαδραματίζονται κατά την 1^η μέρα της Οδύσσειας.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ: Στίχοι: 361, 365, 367, 368, 371, 386-387, 398, 404, 416, 431, 443, 455, 462, 477, 480, 481.